

Position Paper: Transmissietarieven Elia

Contact: Michaël Van Bossuyt – T+32 473 88 55 83 – mvanbossuyt@febeliec.be

Datum: 1/06/2021

Omschrijving

De vrijmaking van de elektriciteitsmarkt ging op Europees niveau gepaard met een steeds verdergaande ontvlechting tussen productie en verkoop van elektriciteit enerzijds, en transmissie en distributie anderzijds. Deze laatste bleven gereguleerde activiteiten, toevertrouwd aan natuurlijke monopolies in de verschillende lidstaten. Hun vergoeding werd bepaald in tarieven goedgekeurd door de regulatoren. Deze tarieven dienen te voldoen aan drie algemene criteria:

1. niet-discriminerend: de berekening moet zijn gebaseerd op objectieve criteria en mag bepaalde categorieën van verbruikers niet arbitrair bevoor- of benadelen;
2. kostenreflectief: de tarieven moeten een redelijke vergoeding inhouden van het geïnvesteerde kapitaal; ze moeten daadwerkelijk gebaseerd zijn op de relevante effectieve kosten;
3. transparant: de tariefstructuur en de tarieven moeten voor de verbruikers duidelijk en toegankelijk zijn.

Deze criteria gelden voor alle tarieven, zowel voor distributie als voor transmissie, en werden sinds het begin van het vrijmakingsproces aanvaard en niet meer gewijzigd.

In België wordt de tariefproblematiek voor het transmissienet geregeld door art. 12 van de [wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt](#). Deze tekst moet ervoor zorgen dat de tarieven voldoen aan de drie Europese basiscriteria, en tegelijk transmissienetbeheerder Elia toelaten het net verder te ontwikkelen in functie van de behoeften. Bovendien moeten de tarieven vergelijkbaar zijn met andere transmissienetten in het buitenland en moeten ze voor het gehele grondgebied van het land gebaseerd zijn op dezelfde tariefstructuur. In het algemeen vereist deze tekst bovendien:

- dat de tarieven een voldoende inkomen garanderen aan de netbeheerder om zijn taken naar behoren te kunnen invullen;
- dat zij de netbeheerder een billijke winstmarge garanderen zodat hij zich tegen correcte voorwaarden kan financieren op de kapitaalmarkt.

De tarieven worden voorgesteld door de transmissienetbeheerder Elia aan de CREG (Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas) voor een periode van telkens 4 jaar sinds 2008 (huidige periode 2020-2023); de CREG kan het voorstel goedkeuren, weigeren waarna de transmissienetbeheerder (TNB) een nieuw voorstel kan doen of, indien geen enkel voorstel is goedgekeurd vóór 31 december voorafgaand aan de tarifaire periode, voorlopige tarieven opleggen.

Overeenkomstig de wetgeving volgen de tarieven de volgende structuur (aangepast sinds de periode 2016-2019¹; enkel voor eindgebruikers, andere tarieven kunnen in sommige gevallen van toepassing zijn op producenten of distributienetbeheerders) (voor meer detail zie www.creg.be of www.elia.be):

- Tarief voor aansluiting op het net: iedereen die een aansluiting wenst op het transmissienet, dient daarvoor vergoedingen te betalen:
 - o eenmalige kost voor een oriëntatiestudie
 - o eenmalige kosten voor detailstudies
 - o Eenmalige kosten voor de studies betreffende een substantiële modernisatie². *Deze studie en dit tarief zijn nieuw sinds de tariefperiode 2020-2023*

¹ Andere tariefstructuur dan in de voorgaande tarifaire periodes met verschillende belangrijke wijzigingen. Verder ook structurele aanpassingen in het aantal spanningsniveaus (van vier naar drie), het schrappen van de tariefdrager “bruto begrensde energie” (vervangen door netto energie) en het schrappen van de differentiatie tussen piek en offpiek tarieven.

² Het doel van het tarief voor de studie betreffende een substantiële modernisatie is het bestuderen van het substantieel karakter van een modernisering van de op het net aangesloten installaties, waarvoor al dan niet een herziening van het aansluitingscontract nodig is, dit overeenkomstig de Europese aansluitnetcodes. Dit tarief is eenmalig en het bedrag is afhankelijk van het type en de spanning van het aansluitingspunt van de installaties waarvan de werkzaamheden het voorwerp uitmaken van de studie betreffende een substantiële modernisatie. Dit type van studie richt zich alleen op het aansluitingsveld.

- jaarlijks tarief voor het gebruik van het eerste aansluitingsveld³; voor bestaande velden gefinancierd door de gebruiker, wordt 33 jaar na indienstneming toch dit tarief ingevoerd.
 - tarief voor het gebruik voor andere uitrusting dan voor aansluiting (boven of ondergrondse aansluitingsverbindingen en de eventuele benodigdheden hiervoor, de uitrustingen voor transformatie, voor het compenseren van reactieve energie of voor het filteren van de spanningsgolf)
 - een eenmalige vergoeding voor verwezenlijking of substantiële wijziging van nieuwe aansluitingen (deel eenmalig, deels *recurrent*);
 - jaarlijkse vergoeding voor het terbeschikkingstelling van bestaande aansluitingen;
 - jaarlijkse vergoeding voor het beheer van aansluitingsuitrustingen;
 - jaarlijkse forfaitaire vergoeding voor aansluitingen waarvan de gebruiker eigenaar is en deze beheert in naam en voor rekening van Elia.
 - tarief voor het gebruik van bijkomende beveiligingsuitrustingen, alarmsignalisaties, metingen en tellingen en voor telebedieningen (wordt geval per geval bepaald).
 - tarief voor “Power Quality” testen voor inontvangstneming.
- Tarieven voor het beheer en de ontwikkeling van de netwerkinfrastructuur, vanaf de tariefperiode 2016-2019 zonder verschillende tarieven voor piekuren en offpiekuren.
- **Tarief voor de maandpiek voor afname**, waarbij de maandpiek voor afname op maandbasis wordt vastgesteld als de maximale vermogenspiek bij afname van alle kwartieren voor de betreffende maand. Voor de netgebruikers die rechtstreeks zijn aangesloten op het Elia-net, wordt het tarief voor de maandpiek voor afname toegepast op de 11^e gemeten piek van de maand⁴. (in €/kW netto afgenomen, afhankelijk van het spanningsniveau)
 - **Tarief voor de jaarpiek voor afname**, waarbij de jaarpiek voor afname ex-post wordt bepaald als de maximale piek tijdens de kwartieren die vallen in de tarifaire jaarpiekperiode tijdens de laatste 12 maanden, zijnde de lopende facturiatiemaand en de vorige 11 maanden. De tarifaire jaarpiekperiode wordt gedefinieerd als de periode lopende van januari tot maart en van november tot december, van 17u tot 20u, buiten weekend en feestdagen. Voor de netgebruikers die rechtstreeks zijn aangesloten op het Elia-net, wordt het tarief voor de maandpiek voor afname toegepast op de 11^e gemeten piek van de maand⁵. (in €/kW netto afgenomen, afhankelijk van het spanningsniveau)
 - **Tarief voor het ter beschikking gestelde vermogen voor afname**, waarbij dit tarief wordt geheven op het contractueel schijnbaar vermogen zoals beschreven in het aansluitingscontract en haar bijlagen. Daar dit contractueel schijnbaar vermogen lager kan zijn dan de fysieke mogelijkheden van de aansluiting, zal er in geval het ter beschikking gestelde vermogen voor afname wordt overschreden, een tarief worden toegepast voor de overschrijding gemeten in de maand M tijdens een periode lopend van de maand M tot de maand M+11. Dit tarief stemt overeen met het tarief voor het ter beschikking gestelde vermogen voor afname vermeerderd met 50%. De referentie voor de berekening van de overschrijding voor de netgebruikers die rechtstreeks zijn aangesloten op het Elia-net, is de 11^e gemeten piek in kVA van de maand. Daarnaast is er ook een specifiek tarief voor afname door netgebruikers rechtstreeks aangesloten op het Elia-net voor bijkomende toegangspunten, dat lager is dan het tarief voor het ter beschikking gestelde vermogen voor afnamen van het hoofdtoegangspunt. (in €/kVA per jaar, afhankelijk van het spanningsniveau)
- Tarieven voor het beheer van het elektrisch systeem
- Tarief voor het beheer van het elektrisch systeem art (in €/kWh netto afgenomen, per spanningsniveau);

³ Vanaf tariefperiode 2020-2023 wordt dit opgesplitst in tarieven onshore en offshore (220kV).

⁴ Indien een activatie door Elia van het niet gereserveerde tertiaire vermogen (mFRR of *manually activated frequency restoration reserves*) voor afregeling (*decremental bids* in het kader van het CIPU-contract of *contract for the coordination of injection by the production units*) een impact teweegbrengen op de bepaling van de maandpiek voor afname op een toegangspunt op het Elia net, zal deze maandpiek gecorrigeerd worden op basis van de activaties gevraagd door Elia.

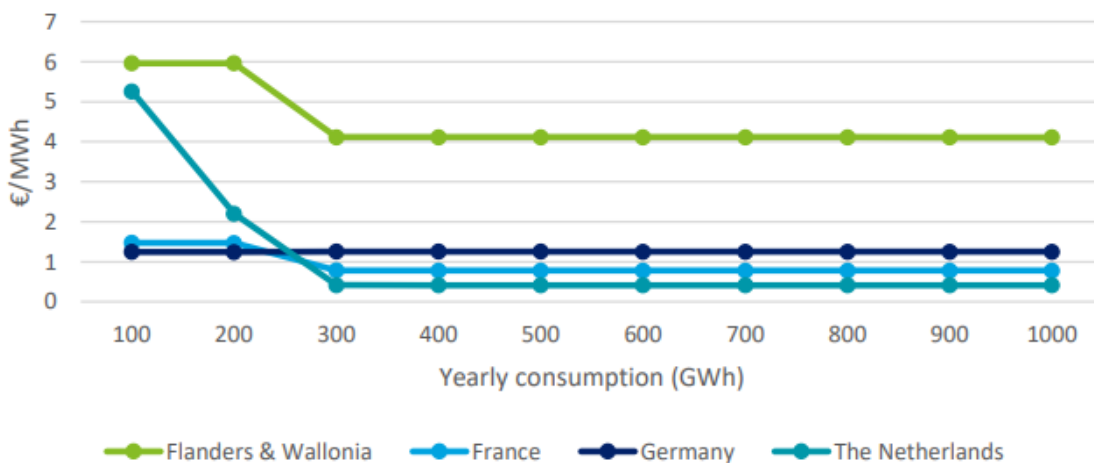
⁵ Indien een activatie door Elia van het niet gereserveerde tertiaire vermogen (mFRR) voor afregeling (*decremental bids* in het kader van het CIPU-contract) een impact teweegbrengen op de bepaling van de maandpiek voor afname op een toegangspunt op het Elia net, zal deze maandpiek gecorrigeerd worden op basis van de activaties gevraagd door Elia.

- Tarief voor de aanvullende afname van reactieve energie, afhankelijk van de hoogte van de overschrijding, op basis van 2 zones (in €/kVArh, twee tariefzones, per spanningsniveau)⁶.
- Tarieven ter compensatie van onevenwichten
 - Tarief voor de vermogensreserve en voor de black start voor de afname (in €/kWh netto afgenomen, per spanningsniveau);
 - Tarief voor de vermogensreserves en voor de blackstart voor de injectie voor de netgebruikers rechtstreeks aangesloten op het Elia-net en voor de distributienetbeheerders aangesloten in de 70/36/30 kV-netten (in €/kWh netto geïnjecteerd, per spanningsniveau);
 - Tarief voor het handhaven en herstellen van het residueel evenwicht van de individuele toegangsverantwoordelijken: deze wordt apart vastgelegd door de CREG, en omvat het tarief voor de evenwichtsenergie
- Tarief voor marktintegratie (in €/kWh netto afgenomen, per spanningsniveau)
- Daarnaast rekent Elia een aantal federale en regionale toeslagen en heffingen door die strikt genomen geen deel uitmaken van het transmissietarief (federale bijdrage, aansluiting offshore windturbineparken, federale groenestroomcertificaten, ...).

Doelstellingen Febeliec

Vergelijkende studies, o.m. van Deloitte, tonen aan dat hoewel de *faciale* Belgische transmissienettarieven concurrentieel lijken in vergelijking met onder andere de buurlanden, de *effectief betaalde* transmissietarieven substantieel hoger zijn dan deze in de ons omringende buurlanden (Frankrijk, Nederland, Duitsland) door de kortingen (tot 90%) die in deze landen aan bepaalde verbruiksprofielen (stabiel, anticyclisch, groot) worden gegeven. Febeliec dringt er dan ook op aan dat ook in België dergelijke kortingen worden ingevoerd.

Network costs – 2021 – Baseload profile

Source: Deloitte Benchmarking study of electricity prices between Belgium and neighboring countries 2021⁷

⁶ Vanaf 1 januari 2021 zullen, voor zover de activering door Elia van de (automatische of centrale) spanningsregeling een impact veroorzaakt op de bepaling van de kwartierleveringen voor een toegangs- of interconnectiepunt, deze kwartierleveringen worden gecorrigeerd op basis van de door Elia gevraagde activeringen. Voor het jaar 2020 geldt een volledige vrijstelling van het tarief voor aanvullende afname of injectie van reactieve energie voor de toegangspunten die bijdragen aan de levering van de ondersteunende dienst voor de spanningsregeling (contractualisering). Bovendien en ook met ingang van 1 januari 2021, in geval van incompatibiliteit tussen dit tarief en de werkingscurves van de gegarandeerde spanningszone door lokale spanningsregeling geïnstalleerd op de secundaire van de transformator naar de middenspanning (ook wel "vlindercurve" genoemd), wordt op verzoek van de betrokken openbare distributienetbeheerder een volledige of gedeeltelijke vrijstelling (voor het (de) kwadrant(en) waarop de incompatibiliteit betrekking heeft) van het tarief voor de afname of injectie van de aanvullende reactieve energie, toegepast.

⁷ <http://www.febeliec.be/data/1616053212Benchmarking%20study%20electricity%202021%20FINAL.pdf>

Febeliec kan volmondig akkoord gaan met de grote principes die de Europese richtlijnen inzake tarieven opleggen. Deze moeten daarbij voldoen aan 3 basiscriteria:

- niet-discriminerend: de tarieven mogen geen (categorieën van) netgebruikers op arbitraire wijze bevoor- of benadelen.
- transparant: de tariefmethodologie en de tarieven zelf moeten bekend gemaakt worden en in voldoende detail beschikbaar worden gesteld van de netgebruikers.
- kostenreflectief: de tarieven moeten zo getrouw mogelijk de reële kosten voor de netbeheerder reflecteren.

Voor Febeliec komt dit neer op een aantal essentiële keuzes:

- De tarieven dienen de reële kosten van het elektriciteitsnet te dekken. Kosten voor openbardienstverplichtingen of door de overheid gestelde eisen, dienen via de overheidsbegroting gefinancierd te worden. Kosten die toch via de netbeheerder worden geïnd, zullen het voorwerp uitmaken van een overleg tussen de CREG en de netbeheerder, waarbij rekening dient te worden gehouden met een *level playing field* voor de industriële gebruikers door middel van een toetsing van de (wijze van) doorrekening aan de buurlanden.
- De kost van het net moet op een evenwichtige wijze worden gespreid over alle netgebruikers, zowel afnemers als producenten op basis van het criterium van de kostenreflectiviteit. Er moet daarbij worden vermeden dat een verbruikssite met lokale productie twee keer dient te betalen voor elektriciteit die niet over het net stroomt.
- De gewone netkosten dienen te worden verdeeld op niet-discriminatoire en transparante wijze over alle netgebruikers op basis van het principe van de postzegel. Individuele kosten (bv. aansluiting of kosten voor onevenwicht) dienen te worden toegewezen aan de betrokken netgebruiker. Zo zouden de kosten van reservatie van reservevermogens (FCR, aFRR, mFRR) best verlopen via de *Balancing Responsible Party*, aangezien de 3 types van reserve allemaal te maken hebben met het evenwicht van het net. De regulator dient erop toe te zien dat de producenten de hen aangerekende netkosten als productiecosten beschouwt, en ze niet expliciet doorrekent aan zijn klanten.
- De transmissienetbeheerder moet een correcte vergoeding krijgen voor de middelen die hij investeert in het net. Deze globale vergoeding moet hem toelaten het transmissienet te onderhouden om een optimaal spannings- en betrouwbaarheidsniveau te bekomen en het uit te breiden waar en wanneer de evolutie van de vraag, nieuwe investeringen in productie, of behoefte aan bijkomende flexibiliteit en capaciteit voor het garanderen van de netstabiliteit dit verantwoorden.
- De uitbouw van een betrouwbaar en efficiënt hoogspanningsnet is een noodzakelijk om te komen tot een concurrentiële, efficiënte en evenwichtige elektriciteitsmarkt. Febeliec kan dan ook aanvaarden dat bijkomende investeringen gebeuren in de uitbouw en de versterking van het hoogspanningsnet, voor zover de extrakost daarvan minstens wordt gecompenseerd door een grotere concurrentie en dus lagere prijzen op de *commodity*markten voor elektriciteit.
- In het kader van de procedure tot goedkeuring van de tarieven is het wenselijk om het tariefvoorstel te publiceren in het kader van transparantie. Bovendien zou de periode voor het opstellen en goedkeuren van de tariefdossier en het bepalen van de tarieven in de tijd moeten worden verschoven, opdat netgebruikers deze minstens een trimester voor het in voege treden zouden kennen om hun interne (productie)processen hieraan te kunnen aanpassen. Het publiceren van een algemene tariefmethodologie is een eerste stap, maar vele belangrijke details worden pas bekend bij het publiceren van de tarieven en laten binnen de huidige termijnen weinig mogelijkheden voor netgebruikers om hun profielen te optimaliseren in het licht van de gewijzigde situatie, met bijkomende kosten tot gevolg.